

Конвент як форма взаємодії з владою щодо реалізації євроінтеграційного курсу

30

Ярослав ЧОРНОГОР,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник
ДУ «Інститут всесвітньої
історії НАН України»

У наш час Європейський Союз, незважаючи на низку провалів у економічній та політичній сферах, став досить вдалим інтеграційним проектом, який продовжує розширятися. Питання інтеграції до Євросоюзу країн Центрально-Східної та Східної Європи набуло актуальності з кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. Проте умови зближення та вступу до ЄС досить складні й потребують серйозних зусиль як від органів державної влади, так і від громадянського суспільства країни, зацікавленої в євроінтеграції. Це стосується і економічної сфери, і сфери демократії. Для консолідації цих зусиль виникла така форма взаємодії, як Конвент (від лат.: *conventus* – збори, засідання), що виступив у ролі платформи для проведення національної експертної дискусії.

Попередником і зразком для наслідування для національних конвентів став Європейський Конвент (англ.: *European Convention*). Громадяни ЄС відчувають, що вони не беруть участі в процесі ухвалення рішень на загальноєвропейському рівні. Тому виникла потреба забезпечити механізм, який зробив би можливими громадські дебати щодо справ ЄС. У грудні 2000 року Європейська Рада ухвалила Ніццьку декларацію про майбутнє Євросоюзу. У ній засвідчено намір проводити подальші інституційні зміни, не зупиняючись на результатах міжурядової конференції 2000 року. Декларація визначила три кроки реформи: відкриття дебатів про майбутнє ЄС; Конвент для підготовки інституційної реформи; скликання 2004 року міжурядової конференції. Через рік, у грудні 2001 року, на Лаекенському саміті (м. Брюссель) глави держав та урядів ухвалили рішення про створення Конвенту за майбутнє Європи. Згідно з Лаекенською декларацією він мав розглянути чотири ключові питання щодо майбутнього Союзу: розподіл повноважень, спрощення дого-

ворів, роль національних парламентів та статус Хартії основних прав. До складу Конвенту ввійшли представники всіх інституцій ЄС, а також члени національних парламентів і представники урядів країн-членів. Очолював його колишній президент Франції Валері Жискар д'Естен. Інавгураційне засідання Конвенту відбулося 28 лютого 2002 року.

У червні 2003 року на Європейській Раді в Салоніках Жискар д'Естен представив проект Конституційного договору Євросоюзу – кінцевий документ Конвенту за майбутнє Європи. Цей проект став базою для обговорення на міжурядовій конференції, яка завершилась ухваленням європейської Конституції [1].

Європейський Конвент завершив роботу в липні 2003 року, але його офіційний сайт продовжує діяти й у форматі архівних матеріалів дає змогу ознайомитися з діяльністю Конвенту [2].

Паралельно, за зразком Європейського Конвенту, був створений і успішно діяв Національний конвент Словацької Республіки про

майбутнє ЄС. Він почав діяти як відповідь на заклик Європейської Ради до країн-кандидатів щодо активної участі в дискусіях з приводу інституційних реформ і майбутнього ЄС. Перше засідання Національного Конвенту Словаччини відбулося в травні 2001 року. Протягом наступних трьох років у Братиславі було проведено вісім засідань Національного Конвенту про майбутнє ЄС. Він став першою інституційною платформою в Словаччині для загальноєвропейської дискусії з питань участі в ній представників усіх основних груп суспільного життя – політичних партій, виконавчої влади, парламенту, неурядових організацій, церкви, профспілок, діячів бізнесу та культури [3]. Національний Конвент Словаччини зробив значний внесок у формування позиції своєї держави, яка була представлена в Європейському Конвенті [4].

Зі вступом 2004 року Словаччини до Євросоюзу потреба в Національному Конвенті не зменшилася. У світлі нових проблем, пов'язаних із членством у ЄС, а також для того, щоб стежити за розвитком подій у ЄС, діяльність Конвенту продовжилася. Словацькою асоціацією зовнішньої політики було запропоновано нову концепцію, що ставила перед Конвентом амбітні цілі, які можна звести до таких п'яти пунктів:

1. Інституційне забезпечення загальнонаціональних дебатів про відносини ЄС за участю широкого кола представників основних сфер суспільного життя.

2. Зміцнення регіонального аспекту суспільної дискусії про ЄС.

3. Забезпечення регулярної, своєчасної і технічно обґрунтованої інформації для громадськості про приєднання Словаччини до інститутів ЄС і загальної політики Союзу.

4. Створення платформи для розвитку спільних «національних» позицій з конкретних питань, пов'язаних із загальною політикою ЄС та його інститутів.

5. Зміцнення законності позиції представників словацького суспільства в інститутах ЄС із метою сприяння національним інтересам Словацької Республіки.

Для досягнення згаданих цілей було розширено напрями роботи й водночас унесено зміни до організаційної структури. Основним видом діяльності Національного Конвенту щодо ЄС стала робота у спеціалізованих, тематичних робочих групах. Результат діяльності Конвенту – це рекомендації, адресовані особам, відповідальним за підготовку національних позицій на окремих напрямках політики ЄС.

Унікальності цьому проекту додає те, що склад Національного Конвенту представляє всі ключові сегменти словацького суспільства, до нього входять представники виконавчої та законодавчої гілок влади, приватного сектору, НГО, ЗМІ та широкої громадськості.

На зустрічах також присутні члени Бюро Конвенту, які призначаються за посадою (віцепрем'єр з питань європейської інтеграції, прав людини та меншин, міністр закордонних справ, голова Комітету з питань європейської інтеграції Національної ради, голова Комітету у закордонних справах, голова Словацької асоціації зовнішньої політики, президент Асоціації підприємців Словаччини, представники територіального та місцевого самоврядування).

Робочі групи формуються на основі професійних інтересів і присвячені конкретним темам. Кожна з одинадцяти робочих груп збирається не менш як

чотири рази на рік, при цьому три чверті всіх засідань відбуваються в регіонах.

Обговорення та голосування відбуваються в робочих групах під керівництвом двох співголів (представників відповідних міністерств і недержавного сектору). Було створено 11 робочих груп:

1. Економічна політика і підприємництво.
2. Сільське господарство та розвиток сільських районів.

3. Довкілля.

4. Регіональна політика та регіональний розвиток.

5. Юстиція і судові органи.

6. Спільна зовнішня політика і політика безпеки.

7. Інституційні питання.

8. Наука, освіта, культура.

9. Мовна політика в рамках ЄС.

10. Транспортна політика.

11. Внутрішні питання і політичне співробітництво.

Робота Національного Конвенту висвітлюється в національних і регіональних засобах масової інформації. Це – обов'язкове правило. Підсумки засідань доступні на сайті Конвенту, а також на інформаційному порталі про ЄС www.EurActiv.sk, де повідомляються результати нарад і пленарних засідань.

Організаційно-технічне забезпечення роботи Конвенту здійснює Словацька асоціація зовнішньої політики у співпраці з Міністерством закордонних справ Словацької Республіки та апаратом уряду Словацької Республіки [3].

Іще одним важливим напрямом діяльності Національного Конвенту щодо ЄС стало поширення власного успішного досвіду серед країн, які претендують на вступ до Євросоюзу – Сербії, Боснії та Герцеговини й України.

Так, ми бачимо досить результативну роботу Національного Конвенту щодо ЄС у Сербії, який є проектом, спрямованим на інституціоналізацію постійного органу, де відбуваються тематично структуровані дебати стосовно майбутнього приєднання Сербії до ЄС між представниками державної адміністрації, політиками, громадськими діячами, експертами, профспілками й широкою громадськістю.

Загальною метою проекту є зміцнення потенціалу Сербії у процесі інтеграції до ЄС і створення форуму для постійної громадської дискусії з європейського майбутнього Сербії, яка охоплювала б усі регіони країни. Конкретна мета Конвенту полягає в заохоченні відкритого й прозорого діалогу між усіма відповідними зацікавленими сторонами, наданні їм ексклюзивної та актуальної інформації від експертів у цій галузі.

Національний Конвент щодо ЄС працює за принципом партнерства між державним сектором (владні установи) й недержавним (представники НГО, політичних партій, громадських, академічних, ділових кіл, засобів масової інформації та широкої громадськості), які безпосередньо беруть участь у переговорному процесі.

Національний Конвент щодо ЄС досяг істотних результатів у першій фазі своєї діяльності (2006–2007 рр.), у період, коли Сербія була в процесі переговорів щодо асоціації з ЄС. Результати роботи Конвенту були відображені в ухвалених рекомендаціях. Під час другого етапу (з 2008 р.) зроблено пролив до членства в ЄС у сфері лібералізації візового режиму, набуття чинності тимчасовою торговельною угодою, а також із поданням заяви на вступ до ЄС [5].

Важливою є діяльність робочих груп, які складаються зі щонайменше 40 членів – представників усіх зацікавлених груп і експертів. На сьогодні Національний Конвент щодо ЄС у Сербії має 5 робочих груп:

Засновник –
Верховна Рада України

Головний редактор
Світлана ПИСАРЕНКО

Редакційна колегія:

Віктор КОРНІЮК, Лариса СЕВЕРЕНЧУК,
Юрій АРТЕМЕНКО, Олександр БАНДУРКА, Іван
БОКИЙ, Степан ГАВРИШ, Віктор ГРАБ,
Юлій ЮФФЕ, Віктор КИРИЛЛОВ,
Олександр КОПИЛЕНКО, Анатолій МАТВІЄНКО,
Павло МАТВІЄНКО, Анатолій МАЦЮК,
Микола МЕЛЬНИК, Борис ОЛІЙНИК,
Сергій ПРАВДЕНКО, Анатолій СЕЛІВАНОВ,
Лесь (Леонід) ТАНИЮК, Віктор ТАРАН (Терен)

Головний редактор
Світлана ПИСАРЕНКО – 235-81-55

Приймальня:

Любов САЛЮК – 235-79-58

Заступник головного редактора

Віктор КОРНІЮК – 272-46-30

Відповідальний секретар

Лариса СЕВЕРЕНЧУК – 235-79-53

Головний бухгалтер Ірина КИСІЛЬ,

Жанна СИМОНЕНКО – 235-79-58

Відділ з висвітлення питань

парламентської діяльності:

Микола БіЛОКОПИТОВ – 234-67-78,

Олексій СИЩУК – 235-79-55,

Юлія ЦИРФА – 234-67-78,

Тарас РОМАНИУК – 234-67-78

Відділ соціально-економічної політики

та правового забезпечення:

Завідувач Олександр МАЛІЄНКО,

Оксана СКРИПНИК – 235-81-56

Відділ гуманітарної політики:

Завідувач Ольга КЛЕЙМЕНОВА – 235-79-55,

Людмила ПУЗИКОВА, Лариса МАРЧУК,

Микола СЛАВИНСЬКИЙ, Євген ТИЩУК

Літературні редактори: Олена ЧОПОВСЬКА,

Валентина НЕСЛУЖЕНКО – 235-79-60,

Наталка СЕМІВОЛОС – 235-79-53

Реклама та передплата:

Віра ПРАВИНА – 272-46-23,

Сергій ДУБРОВІН – 234-68-30

Дизайн – Ольга ПРОКОПЧУК – 235-81-56

Верстка – Сергій ЛОСЕНКО – 235-81-56,

Сергій УСЕНКО, Наталя КУТНЯК – 235-79-60

Підтримка сайту –

Євген СИНЕЛЬНИКОВ – 235-81-56,

Олексій ЛОЗИНСЬКИЙ, Діана ТОКОВЕНКО

04053, Київ-53,

пров. Несторівський, 4

E-mail: mail@viche.info

E-mail: viche@rada.gov.ua

www.viche.info

Підготовку та випуск у світ журналу «Віче»

за дорученням засновника здійснює редакція.

© Віче, 2013.

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого

засобу масової інформації КВ № 570

від 05.04.1994.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів.

І залишає за собою право на редагування,

опублікування наданих авторами творів та сплату

авторського гонорару. Рукописи не рецензуються

і не повертаються.

При передруку посилання на «Віче» обов'язкове.

Відповідальність за зміст і достовірність

реklamних оголошень несуть рекламодавці.

"R" – матеріали, які друкуються на правах реклами

Підписано до друку 15.10.2013.

Формат 60x84/8.

Папір офсетний.

Друк офсетний.

Ум.-друк. арк. 2,3.

Зам. № 10-0865. Тираж 2250 прим.

Ціна договірна.

Набрано і зверстано на комп'ютерному

комплексі редакції журналу «Віче».

Надруковано з готового оригінал-макета

у ТОВ «НВП Поліграфсервіс»,

02094, м. Київ, вул. Магнітогорська, 1с,

Свідцтво про державну реєстрацію

№ 194856 від 26.02.2001 р.

Журнал «Віче» читають у Верховній Раді та її коміте-

тах, адміністрації Президента України, Кабінеті Мі-

ністрів України, Держкомтелерадіо. Він також надхо-

дить до бібліотек Конгресу США та Ради Європи, до

Книжкової палати України, Національної бібліотеки

України імені В. І. Вернадського, Національної парла-

ментської, Державної науково-технічної, Держ-

авної бібліотеки для юнацтва, Державної науково-

педагогічної, Центральної імені М. Островського.

Передплатний індекс – 74254.

1. Демократія і верховенство закону.

2. Регіональне співробітництво та міжнародні зобов'язання.

3. Інфраструктура.

4. Екологія.

5. Демократичне управління.

У ході засідань робочих груп відбуваються обмін думками, відкриті, якісні та конструктивні дебати, приймаються конкретні й узгоджені рекомендації з метою досягнення національного консенсусу в Сербії щодо інтеграції до ЄС [6].

У нашій державі за участю Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України та за сприяння Словацької асоціації зовнішньої політики й Міністерства закордонних справ Словацької Республіки 2010 року також було створено Національний Конвент України щодо ЄС. Для цього було використано вдалий досвід Словаччини та Сербії. Конвент в Україні покликаний сприяти переговорному процесові щодо підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Він є засобом підтримки та подальшого розвитку загальнонаціонального обговорення процесу наближення України до ЄС, майданчиком для дебатів між представниками різних груп українського суспільства про шляхи реалізації євроінтеграційних прагнень України. Звісно, як і в попередників, результатом діяльності Конвенту стали політичні рекомендації, підготовлені робочими групами для відповідальних за євроінтеграцію органів державної влади [7].

Національний Конвент України щодо ЄС має 4 робочі групи:

1. Україна-ЄС на шляху до політичної асоціації.

2. Україна-ЄС на шляху до розширення зони вільної торгівлі.

3. Україна-ЄС: юстиція та внутрішні справи.

4. Регіональне співробітництво та регіональний вимір євроінтеграційної стратегії України.

Діяльність Національного Конвенту України щодо ЄС не обмежилася рамками 2010-2012 рр. і підготовленими рекомендаціями, а була впевнено продовжена й у 2013 році (відбулося по 4 засідання робочих груп) [8]. Така активність пов'язана з призначенням на листопад 2013 року розглядом можливості підписання Угоди про асоціацію на саміті у Вільнюсі. Тим паче що ідея євроінтеграції широко підтримується в українському суспільстві. А досвід

Словаччини надає Україні потужний інструмент для реалізації власних прагнень завдяки роботі Конвенту [9].

Отже, можна стверджувати, що розглянуті національні конвенції як форма взаємодії влади та громадянського суспільства з метою вироблення національної позиції щодо ЄС стали дієвою платформою для проведення національної експертної дискусії й сприяли напрацюванню практичних рекомендацій через робочі групи конвентів, здатних серйозно полегшити країнам-кандидатам на вступ до ЄС шлях реалізації їхніх євроінтеграційних прагнень.

Джерела

1. Глосарій основних термінів Європейського Союзу [Електронний ресурс]. –

http://europa.dovidka.com.ua/ee.html#European_Convention

2. European convention [Електронний ресурс]. –

<http://european-convention.eu.int/>

3. Narodny konvent o EU [Електронний ресурс]. –

<http://www.eurokonvent.sk>

4. Narodny konvent [Електронний ресурс]. –

www.konvent.sk

5. Centre for European Integration CEI [Електронний ресурс]. –

<http://www.bos.rs/cei-eng/newsarchive/540/2012/06/28/the-session-of-national-convention-eu-about-financing-environmental-policy-in-serbia-was-held.html>

6. Nacionalni Konvent o Evropskoj Uniji u Srbiji [Електронний ресурс]. –

<http://www.eukonvent.org>

7. Національний Конвент України щодо ЄС. Рекомендації робочих груп. [Електронний ресурс]. –

http://www.euconvention.org.ua/data/files/129_nc_recommendations_2011-2012u.pdf

8. Національний Конвент України щодо ЄС [Електронний ресурс]. –

<http://www.euconvention.org.ua/>

9. Сідун І. Словаччина демонструє Україні європейський поступ, варті наслідування: Інтерв'ю з С. Мітряєвою // Новини Закарпаття. – 2013. – 31 серпня [Електронна версія газети]. –

<http://nz.uz.ua/news/slovachchina-demonstruije-ukrayini-ievropeyskiy-postup>